

Ink 2023 -01- 26

Dnr 1423-2022/23

2023-01-26

Till Konstitutionsutskottet

Begäran av granskning av utrikesminister Tobias Billströms uttalanden om Turkiet och om relationerna med Turkiet

Utrikesminister Tobias Billström har upprepade gånger gjort uttalanden om Turkiet, Sveriges relationer till Turkiet och grundläggande fri- och rättigheter i den svenska grundlagen kopplat till Sveriges ansökan om Natomedlemskap. Det framstår som att flera av de uttalanden som utrikesministern har gjort kan ha syftat till att blidka en turkisk publik inklusive dess president, regering och parlament, snarare än att uppfylla kravet att ett statsråd uttalar sig på ett sakligt och korrekt sätt. Jag anser att konstitutionsutskottet bör granska detta samt på vilket sätt utrikesministern förankrat regeringens ståndpunkt om relationerna med Turkiet med Sveriges riksdag.

Det första uttalandet jag anser att konstitutionsutskottet bör granska rör utrikesministerns uttalande om att Turkiet är en demokrati vilket slogs fast av utrikesministern samma dag som regeringen tillträdde.

I samband med utrikesministerns uttalanden som gjordes i flera medier reagerade många och ifrågasatte ministerns grund för uttalandet, bl a föreståndaren för V-Dem institutet vid Göteborgs Universitet som tillsammans med andra debattörer skrev två debattartiklar om varför utrikesministerns uttalande inte kan anses vara korrekt.^{1, 2}

Även i regeringens egna rapport om situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet definieras landets politiska system som att ”Turkiet har övergått från att vara en parlamentarisk republik till en exekutiv presidentrepublik. Regelbundna allmänna val hålls. Respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer urholkas fortlöpande.”³

¹ <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/RGz1yd/forskare-turkiet-ar-inte-nagon-demokrati-billstrom> (2022-11-01)

² <https://www.sydsvenskan.se/2022-12-22/turkiet-kan-inte-kallas-en-demokrati> (2022-12-22)

³ <https://www.regeringen.se/rapporter/2021/12/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-turkiet2/>

Håkan Svenneling

Riksdagsledamot (V) • Sveriges riksdag

Mobil: 070-0018500 • E-post: hakan.svenneling@riksdagen.se

Jag anser att konstitutionsutskottet bör granska vad som ligger till grund för utrikesministrarnas uttalande samt hur det har förankrats inom regeringen och dess regeringsunderlag. Med anledning av att regeringspartiet Liberalerna ger uttryck för en annan åsikt på sin hemsida.⁴ Samt att partiledaren för det största partiet i regeringsunderlaget uttalat att ”–Erdogan är en islamistisk diktator, mer eller mindre.”⁵

Jag anser även att konstitutionsutskottet bör granska om utrikesministern har gett olika uppgifter om ett kommande förslag till lagstiftning från regeringen till turkisk respektive svensk media, och därmed kunnat ge olika alternativt en missvisande bild till de båda ländernas debatt. Det rör sig om en intervju som utrikesministern gav till turkisk statsmedia (AA) vilket ledde till att turkisk media rapporterade att utrikesministern sagt att regeringen avsåg att lämna en proposition med innehållet att flaggviftande med kurdiska flaggor skulle bli förbjudet i Sverige.⁶

När svensk media frågade om uppgifterna avvisades uppgifterna först. Men när själva intervjun offentliggjordes blev istället svaret att flaggor kunde (engelska: could) utgöra bevis för deltagande i terrororganisation. I samband med detta gav utrikesministern även en enligt mig felaktig skriftlig kommentar till ETC, då det inte är utrikesministern som bestämmer när riksdagen ska rösta om en lagstiftning utan endast när propositioner avlämnas till riksdagen. ”Det stämmer att riksdagen ska rösta om en ny lag som kriminaliserar deltagande i terrororganisationer den 7 mars”.⁷

Jag menar att genom sitt agerande och sina olika besked har utrikesministern agerat på ett sätt som vilselett och försvårat för svenska medborgare att förstå vad ministern sagt till turkisk respektive svensk media.

Utrikesministern var snabb med att fördöma den upphängning som skedde av en docka som avbildade Turkiets president Erdogan. I intervjuer som han gav använde utrikesministern av begreppet ”skenavrättning”. Skenavrättning är en tortyrmetod där gärningsmännen får offret att tro att denne kommer att avrättas. Det kan antingen ske genom att man helt enkelt övertygar offret om att dennes avrättning kommer verkställas i det snaraste, alternativt att offret får genomgå brukliga förberedelser för en

⁴ <https://www.liberalerna.se/eu-politik/turkiet>

⁵ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/jimmie-akesson-om-erdogan-en-diktator>

⁶ <https://www.etc.se/utrikes/inspelning-bekraftar-billstroem-lovar-turkiet-ny-lag-mot-terror>

⁷ <https://www.etc.se/utrikes/billstroem-i-turkisk-media-sverige-kommer-kriminalisera-terrorflaggor>

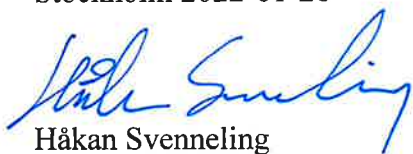
avrättning. Den traumatiska upplevelsen kan ge men för livet och skenavrättningar räknas som psykologisk tortyr. Att ministern använder sig av ett tortyrbegrepp för att beskriva vad som har skett är osakligt, förminskar tortyrmetoden och lidandet för dess offer. Uttalandet är också tveksamt då det blir ett försök att förändra definitionen av begreppet "skenavrättning". Utrikesministerns ordval blir särskilt anmärkningsvärt i sammanhanget då han inte nämner den svenska yttrandefriheten.

Slutligen har det nyligen framkommit en lista som regeringens förhandlande ambassadör, Oscar Stenström, tagit fram över åtgärder Sverige vidtagit för att möta turkiska krav.⁸ Dokumentet offentliggjordes i media efter att förhandlaren skickat dokumentet med listan till sin privata mejladress. Enligt SVT är en tidigare version av listan hemligstämplad hos Regeringskansliet.⁹

En av punkterna handlar om att Sverige drivit på för att Turkiet ska ingå i försvarsmaterielprojekt inom EU. Jag anser att konstitutionsutskottet bör granska på vilket sätt denna ståndpunkt har förankrats i riksdagens utskott eller EU-nämnd. Samt om rutinerna för hantering av handlingar följs, då konstitutionsutskottet tidigare har granskat och anmärkt på hur hanteringen inom olika departement sköts.

Jag menar att utrikesministern, genom sina flera uttalanden, brustit i de krav om saklighet som kan förväntas i egenskap av statsråd. Jag anser även att konstitutionsutskottet bör granska hur uttalandena har förankrats i riksdagen. Mot denna bakgrund menar jag att konstitutionsutskottet bör granska utrikesminister Tobias Billströms ageranden.

Stockholm 2022-01-26

Håkan Svenneling
Riksdagsledamot Vänsterpartiet

⁸ <https://www.dn.se/sverige/natoforhandlarens-okanda-lista-sa-har-sverige-gatt-turkiet-till-motes/>

⁹ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stenstrom-om-okanda-nato-listan-har-inte-skickat-hemlighetsstamplade-dokument>